

Raadsavond	10-11-2025
Zaaknummer	908073
Portefeuillehouder	Nick van Egmond
Vorbereid door	Middelen
Onderwerp	Programmabegroting 2026

Beslispunten

1. Programmabegroting 2026 met de volgende uitgangspunten vast te stellen:
 1. Instemmen met de doelen, inspanningen en middelen zoals opgenomen in de programma's 1 tot en met 3 van deze programmabegroting;
 2. Instemmen met de financiële kaders, zoals verwoord in de begroting, onderdeel "Gehanteerde kaders voor de begroting 2026";
 3. Instemmen met het verwerken van de financiële effecten van de September circulaire als eerste begrotingswijziging op de begroting 2026-2029.
2. De geactualiseerde Nota Reserves en Voorzieningen 2026 vast te stellen.

Wat willen we bereiken

Kaag en Braassem heeft op basis van het Raadsakkoord een forse ambitie in opgaven en projecten naast de going concern. Ondanks de onzekerheid op rijksniveau zijn wij in staat het voorzieningenniveau voor onze inwoner op peil te houden. Met deze begroting komen de middelen beschikbaar die nodig zijn voor de, door de gemeente, uit te voeren taken in 2026. Deze taken bestaan voor een heel groot deel uit reguliere taken die de gemeente jaarlijks uitvoert en voor een deel uit taken volgend uit beleid zoals het Raadsakkoord en het College uitvoeringsprogramma 2.0.

Samenvatting

Vóór 15 november wordt de door de gemeenteraad vastgestelde Programmabegroting 2026 inclusief de meerjarenraming 2027-2029 aan de provincie aangeboden. De provincie bericht voor het einde van het jaar of zij akkoord gaat met de begroting. Hierna kan de gemeente met de in deze begroting opgenomen middelen aan de slag gaan met de voor 2026 geplande taken.

Inleiding

Met genoegen biedt het college u hierbij de Programmabegroting 2026 en meerjarenraming 2026-2028 aan. Deze begroting is bijzonder: het is de laatste binnen de raadsperiode 2022–2026. Daarmee vormt zij niet alleen het financiële kader voor het komende jaar, maar ook een moment van terugblik én vooruitkijken. De afgelopen jaren hebben we samen met u, onze inwoners en maatschappelijke partners gewerkt aan het realiseren van de ambities uit het raadsakkoord. De Programmabegroting 2026 bouwt hierop voort en richt zich op grote projecten zoals het bouwen van KINEO en de ontwikkelingen van Braassemerland, het vasthouden van ingezette ontwikkelingen en het voorbereiden van een stevige basis voor de volgende raadsperiode.

Gemeente Kaag en Braassem blijft zich onverminderd inzetten voor de opgaven in onze dorpen en het op niveau houden van voorzieningen voor inwoners en bedrijven in onze dorpen. Dit doen we in een tijd waarin de financiële onzekerheid vanuit het Rijk toeneemt. Door veranderingen in de rijksfinanciën komt onze begroting onder druk te staan. Daardoor wordt investeren moeilijker en kunnen voorzieningen in dorpen in gevaar komen. Ondanks deze uitdagingen blijven we investeren in leefbaarheid, duurzaamheid, zorg, veiligheid en woningbouw, met oog voor maatwerk en samenwerking met en voor onze inwoners.

De begroting is opgesteld binnen de geldende financiële kaders en met aandacht voor risico's en externe ontwikkelingen. Wij vertrouwen erop dat deze Programmabegroting u een helder en evenwichtig beeld geeft van onze keuzes, ambities en financiële positie. Tijdens de begrotingsbehandeling gaan wij graag met u in gesprek over de inhoud en de prioriteiten die wij voorstellen.

Ontwikkeling meerjarenbeeld

Na het vaststellen van de Kaderbrief zijn de laatste ontwikkelingen verwerkt die leiden tot het huidige meerjarenbeeld bij deze programmabegroting. Onderstaand overzicht maakt inzichtelijk hoe het meerjarenbeeld zich heeft ontwikkeld sinds de vorige begroting.

Ontwikkeling meerjarenbeeld	2026	2027	2028	2029
Start-> programmabegroting 2025 & sep.circulaire	874 V	182 V	794 V	794 V
Effecten kaderbrief 2026	593 N	422 N	671 N	627 N
Meerjarenbeeld bij kaderbrief 2026	281 V	241 N	123 V	167 V
<i>Aanvullende raadsbesluiten:</i>				
Volledige aanstelling 4 wethouders	26 N	26 N	26 N	26 N
Aanpassen salarisschaal Griffie	12 N	12 N	12 N	12 N
Applicatie Debatrijk	19 N	19 N	19 N	19 N
<i>Bijstellingen ná kaderbrief:</i>				
Treasury/kapitaallasten	509 V	148 V	205 V	185 N
Dekking kosten afval/riolering	169 V	169 V	169 V	169 V
Effect meicirculaire	1.939 V	1.976 V	881 V	1.131 V
Hogere kosten jeugdzorg	1.749 N	1.557 N	1.557 N	1.057 N
Bijstelling bouwleges	471 N			
Technische budgetbijstellingen	74 V	190 V	190 V	190 V
Meerjarenbeeld bij programmabegroting 2026	695 V	629 V	46 N	358 V

Toelichting mutaties ná Kaderbrief:

Aanvullende raadsbesluiten

Uw raad heeft in de loop van 2025 een drietal besluiten genomen die nog niet waren verwerkt in de kaderbrief 2026.

Treasury, kapitaallasten

Met het bijstellen van de planning van alle investeringen, veranderen ook de rente- en afschrijvingslasten in de begroting. Het grote voordeel in 2026 wordt veroorzaakt door het effect dat diverse investeringen een jaar doorschuiven en daarmee later starten met afschrijven.

Dekking afval en riolering

Dit betreft de bijstelling van de inkomsten ten opzichte van de vorige begroting. De kosten-dekkendheid van afval en riolering blijft binnen het maximum van 100%.

Effect meicirculaire

In de kaderbrief is destijds een aanname gedaan voor de stijging van de algemene uitkering. Daarbij hielden we rekening met ons aandeel in de voorjaarsnota van het Rijk. Inmiddels is het werkelijke effect van de meicirculaire bekend en verwerkt. Het Rijk heeft voor 2026 en 2027 aanvullende middelen beschikbaar gesteld, maar vanaf 2028 is het effect van het “ravijn” weer goed zichtbaar omdat het voordeel fors afneemt.

Hogere kosten jeugdzorg

Er is sprake van een toename van het benodigd budget voor jeugdzorg. Dit heeft meerdere oorzaken. Enerzijds nemen de kosten voor jeugdzorg nog steeds toe. Anderzijds is de bekostigingssystematiek voor de regionale jeugdzorg gewijzigd: er wordt niet meer begroot en afgerekend op historisch gebruik (t-2), maar op werkelijke kosten. De toename van de kosten voor jeugdzorg heeft meerdere oorzaken:

- De kosten per cliënt worden duurder, o.a. vanwege de toegenomen zwaarte van de hulp en/of intensiteit van de hulp. Enkele casussen kunnen daarbij van grote invloed zijn op de totale kosten.
- Autonome ontwikkelingen, zoals indexatie, van (landelijke) aanpassingen van tarieven en de ombuiging van gesloten jeugdhulp naar kleinschalige woonvormen.

Ook de wachtlijsten die er nu voor regionaal gecontracteerde zorg zijn én die er aan het einde van de overeenkomst met GO! voor jeugd (december 2023) waren, zijn van invloed. Zo stonden er eind 2023 125 jeugdigen op de wachtlijst voor specialistische jeugdzorg. Door de wachttijd bij de regionaal gecontracteerde jeugdzorg kan het zijn dat deze jeugdigen pas later in 2024 of misschien zelfs pas in 2025 zijn ingestroomd in jeugdzorg, wat leidt tot een toename van het aantal jeugdigen met jeugdzorg en een toename van de kosten. Wat daarbij belangrijk om te noemen is, is dat de kosten voor jeugdzorg in onze gemeente vergelijkbaar zijn met de andere gemeenten binnen de regio, en lager dan het regionaal gemiddelde, als we kijken naar kosten per inwoner.

Het Rijk heeft ingezien (op basis van onderzoek en intensief overleg met de VNG) dat de kosten voor jeugdzorg landelijk toenemen en heeft daarom gemeenten, en ook onze gemeente, gecompenseerd voor de toename van de kosten in de mei- en septembercirculaire. Hierbij zijn we gecompenseerd voor de komende twee jaar en voor de hogere kosten in de afgelopen twee jaar (herstelbetaling). Dit is echter nog incidenteel budget. Met de landelijke politieke onzekerheid over structurele compensatie, hebben we er nog niet voor gekozen om budget apart te zetten voor het opvangen van (onverwachte) kostenstijgingen. Dit is aan de nieuwe raad.

Om de kosten(stijging) beheersbaar te houden/krijgen zijn regionaal vanuit de taskforce meerdere maatregelen afgesproken. Deze maatregelen moeten nog gaan renderen. Ook lokaal hebben we, op basis van een uitgebreide analyse én de heroriëntatie, een actieplan opgesteld om het beroep op jeugdzorg om te buigen. Zo wordt vanuit het JGT regie gevoerd (waar mogelijk en nodig) op de trajecten bij de regionale jeugdzorg. Het JGT heeft echter (nog) geen mandaat, dus kan de medewerking van aanbieders hierbij niet afdwingen. Het JGT heeft hierover, samen met de gemeente, overleg met de SOZ. Wel moeten we aangeven dat niet alles stuurbaar en beheersbaar is. Een groot deel van de kosten is onoverkomelijk en kan lang doorwerken. Denk hierbij aan jeugdigen die uit huis zijn geplaatst en voor langere tijd in een verblijfssetting moeten wonen. Lokaal werkt ons JGT hard om de vragen van ouders en gezinnen af te vangen.

Bijstelling bouwleges

Voor de bouwleges wordt sinds jaar en dag een (historisch) basisbedrag geraamd in de begroting dat geen rekening houdt met grote projecten. In 2024 werd de nieuwe Omgevingswet van kracht. De wet omvat een ingrijpende stelselherziening van het omgevingsrecht en daarmee ook een nieuwe legesverordening. Financieel merken wij hiervan dat sinds 2024 de legesinkomsten sterk teruglopen. Wij zijn nog aan het evalueren of dit effect tijdelijk is, of structureel. De jaarcijfers 2025 moeten definitief uitsluitsel geven of dit effect tijdelijk of structureel is. Een mogelijke oplossing kan zijn om de legesstructuur en -tarieven aan te passen, waardoor alsnog kostendekkendheid wordt gerealiseerd. Dit vraagt om nader onderzoek en afstemming. In 2026 zal het college aan de raad hiervoor een voorstel doen. Uit voorzichtigheid zijn de leges voor het jaar 2026 bijgesteld conform de realisatie van 2024.

Technische budgetbijstellingen

Wij hebben met de bovenstaande (technische) aanpassingen in het meerjarenbeeld weer een verbeterslag gemaakt in de kwaliteit van de ramingen. Een belangrijk effect van het structureel voordeel wordt veroorzaakt doordat energie sinds de enorme stijging ondertussen weer goedkoper wordt.

Argumenten

Ontwikkeling van de begroting

Uw raad stelde vóór de zomer een kaderbrief vast met een licht positief meerjarenbeeld. Daarbij hoorde ook de “winstwaarschuwing” dat dit slechts een momentopname was, en dat met name de meicirculaire nog nieuwe feiten kon brengen. Inmiddels ligt voor u een uitgewerkte begroting met een meerjarenbeeld dat nog steeds past binnen de afgesproken kaders. Het lange termijn beeld is in 2029 met een ruimte van € 358.000 nog steeds positief. Maar wij blijven helaas afhankelijk van ontwikkelingen in de Algemene Uitkering in relatie tot de kosten van Jeugdzorg en het probleem van het “ravijnjaar”. Met de val van het kabinet Schoof zijn structurele oplossingen weer met minimaal een jaar in tijd vertraagd.

Toelichting beslispunten

1.1 Instemmen met de doelen, inspanningen en middelen zoals opgenomen in de programma's 1 tot en met 3 van deze programmabegroting;

De toelichtingen op de inspanningen worden op verschillende momenten in het jaar via rapportages (bijvoorbeeld de Rapportage van Afwijkingen) of raadinformatiebrieven, geactualiseerd om daarmee de laatste vorderingen op een onderwerp inzichtelijk te maken.

1.2 Instemmen met de financiële kaders, zoals verwoord in de begroting onderdeel “Gehanteerde kaders voor de begroting 2026;

Het gaat hier om indexering van lonen, belastingen en om het bijstellen van de budgetten, zoals onontkoombaar en noodzakelijk is op basis van de besluitvorming in de gemeenschappelijke

regelingen of realisatie/ ervaring. De financiële kaders zijn een uitwerking van de financiële kaders, zoals vastgesteld door uw raad bij de Kaderbrief 2026.

1.3 Instemmen met het verwerken van de financiële effecten van de Septembercirculaire als eerste begrotingswijziging op de begroting 2026-2029.

Een aantal dagen na Prinsjesdag is de Septembercirculaire verschenen. De financiële effecten van deze circulaire zijn niet meer verwerkt in de voor u liggende begroting. In onderstaand overzicht zijn de financiële effecten van de Septembercirculaire voor 2026-2026 wel verwerkt. Door deze financiële effecten meteen als eerste begrotingswijziging in de begroting te verwerken, is de begroting up to date. Dat geeft het volgende beeld:

Ontwikkeling meerjarenbeeld	2026	2027	2028	2029
Meerjarenbeeld bij programmabegroting 2026	695 V	629 V	46 N	358 V
Septembercirculaire 2025	346 V	398 V	133 V	51 N
Meerjarenbeeld ná septembercirculaire	1.041 V	1.027 V	87 V	308 V

Toelichting effecten september circulaire (ten opzichte van de meicirculaire):

- De toevoeging van de Woo-gelden (Wet open overheid) aan de algemene uitkering heeft een positief effect.
- De aangepaste rekenhoeveelheden (bijvoorbeeld inwoneraantallen) in de septembercirculaire hebben een positief effect. We groeien harder dan het landelijk gemiddelde.
- De loon- en prijsindexatie is door het Rijk naar beneden bijgesteld. Dan geeft een negatief effect.

2. Vaststellen geactualiseerde nota Reserves en Voorzieningen 2026

De Nota Reserves en Voorzieningen wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld bij de behandeling van de begroting. Ook dit jaar is de nota geactualiseerd en zijn de saldi en de dotaties en de onttrekkingen bij de verschillende reserves en voorzieningen weer in overeenstemming gebracht met de vastgestelde jaarrekening 2024.

Kanttekeningen

Geen

Risico's

De risico's die de gemeente vanaf het nieuwe begrotingsjaar loopt, zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing ("risicoparagraaf"). Hierbij is onderscheid gemaakt tussen risico's die een direct nadelig financieel gevolg hebben op komend jaar en waarvoor geen extra beheersmaatregelen te nemen zijn of genomen worden. Van deze risico's is een kans en financieel gevolg opgenomen. Dit zijn de weerstandsrisico's. De gemeente reserveert niet voor risico's met effecten die zich op middellange en lange termijn kunnen voordoen. Hiervoor worden besluiten genomen in het kader van beheersing daarvan, en de (financiële) gevolgen worden opgenomen in de begroting.

Structurele risico's en ontwikkelingen

Er zijn in deze risicoparagraaf ook een aantal structurele risico's en ontwikkelingen benoemd, die nog niet zijn vertaald in deze begroting. Deels is dat omdat de netto omvang van de risico's nog onzeker is, omdat er bijvoorbeeld ook oplossingen en keuzes zijn om de risico's geheel of deels te mitigeren. En sommige ontwikkelingen kunnen ook nog worden geprioriteerd in de tijd. Kortom, in de structurele risico's en ontwikkelingen die benoemd zijn, maar niet zijn opgenomen in de meerjarenbegroting, valt er vaak nog te kiezen of te prioriteren in de tijd.

Duurzaamheid

Duurzaamheid maakt een integraal onderdeel uit van de begroting.

Participatie en inspraak

Niet van toepassing

Financiële consequenties

Met de vaststelling van deze begroting komen de middelen beschikbaar die nodig zijn voor de door de gemeente uit te voeren taken in 2026.

Regio

Niet van toepassing

Evaluatie

In de P&C cyclus zijn diverse formele evaluatie momenten vastgelegd over de voortgang van, en verantwoording over, deze begroting, zoals: de rapportage van afwijkingen en het jaarverslag.

Roelofarendsveen, 7-10-2025

Burgemeester en wethouders van Kaag en Braassem,

de gemeentesecretaris,

J.J. Démoed

de burgemeester,

A. Heijstee-Bolt

Bijlagen behorend bij het voorstel

Programmabegroting

Nota reserves en voorzieningen